

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

**Сучасний культурно-мистецький простір:
креативні та інформаційно-комунікативні трансформації**

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв*

21–22 червня 2022 року

Київ – 2022

Сучасний культурно-мистецький простір: креативні та інформаційно-комунікативні трансформації : матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 21–22 червня 2022 р. М-во культ. та інформ. політики України; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. Київ : НАКККиМ, 2022. 195 с.

Збірник матеріалів присвячено актуальним питанням стану культурно-мистецького простору в умовах сьогодення, теоретичним питанням сучасного мистецтвознавства, мистецьким практикам у процесах експертизи, збереження і популяризації культурних надбань України, актуальним проблемам теоретичної та практичної культурології, соціальним комунікаціям в умовах глобальних трансформацій сучасності. Проаналізовано сучасні тенденції та інновації функціонування культурних і креативних індустрій. Висвітлено вітчизняний і зарубіжний досвід у розвитку інформаційних комунікацій та технологій.

Рекомендовано науковим співробітникам, працівникам бібліотек, викладачам і студентам закладів вищої освіти та широкому колу читачів.

Редакційна колегія

Копієвська О. Р., в. о. ректора Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, доктор культурології, професор, заслужений працівник освіти України, голова науково-методичної комісії з розробки стандартів вищої освіти галузі знань 02 «Культура і мистецтво» сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України, член науково-методичної підкомісії з розробки стандартів вищої освіти спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України, експертка Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (голова редколегії).

Степаненко Л. М., перший проректор з науково-педагогічної роботи Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, доктор педагогічних наук, доцент.

Денисюк Ж. З., в.о. проректора з наукової роботи та міжнародних зв'язків Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, доктор культурології.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
(протокол № 10 від 21 червня 2022 року)*

**Позиція авторів може не збігатися з позицією редакційної колегії збірника
Автори несуть повну відповідальність за викладений матеріал**

<i>Антонець І.</i>	Історіографічний зріз досліджень культури і мистецтва метамодернізму: український контекст81
<i>Афоніна О.</i>	Коди культури в українському мистецтві: традиції та трансформації.....83
<i>Барановська А.</i>	Постмодерністські реалізми в арткритиці України84
<i>Бойко О.</i>	Динаміка розширення жанрово-видового спектру сценічного мистецтва.....86
<i>Даць І., Гамкало М.</i>	Особистість Віктора Матюка в національному мистецькому вимірі (до 170-річчя від дня народження митця)87
<i>Донченко Н.</i>	Створення універсальної моделі зовнішнього формату сценічного ідеалу89
<i>Зосім О.</i>	Українська академічна музика як культурний бренд91
<i>Матушенко В.</i>	Екранні засоби телевізійної естради.....92
<i>Микуланинець Л.</i>	Презентація життєтворчості митця як синтез різних типів біографії94
<i>Михайлова Р.</i>	Христо Явашев: світ як об'єкт просторовомистецького дизайну95
<i>Наконечна М.</i>	Тема потворного у творчості Марини Абрамович як засіб художнього втілення96
<i>Несмачний С.</i>	Особливості репрезентації символістських творів Михайла Сапожникова в Дніпровському художньому музеї.....97
<i>Орел П.</i>	Феномен історичного серіалу в сучасній популярній культурі України.....99
<i>Палійчук І.</i>	Перспективи впровадження курсу «Історія електронної та комп'ютерної музики» в навчальний процес магістрів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.....100
<i>Погребняк Г.</i>	Режисерське бачення балетних постановок в екранній площині101
<i>Подунай Я.</i>	Танцювальний напрям в українській пісенній естраді 1990-х років.....103
<i>Скорик І.</i>	Феномен порношику у візуальній культурі кінця ХХ – початку ХХІ століття.....104
<i>Табуліна О.</i>	Драматичні серенати В. А. Моцарта як данина традиціям аристократичного середовища ХVІІІ століття105
<i>Царенко С.</i>	Аспектологія теорії творчості й філософії творення107
<i>Аксютіна В.</i>	Музичні образи в балеті Юрія Шевченка «За двома зайцями»: порівняльний аналіз із літературним джерелом.....108
<i>Цуй Цзін</i>	Сучасні інтерпретації солоспіву Віктора Косенка «Вони стояли мовчки»109
<i>Чжао Юе</i>	Традиційна музика Китаю: до питання національного інструментарію...110

Мистецькі практики в процесах експертизи, збереження та популяризації культурних надбань України

<i>Гончар Л.</i>	Особливості дослідження творів косівської кераміки.....112
<i>Бондарець Є.</i>	Додатковий метод захисту музейних творів станкового живопису та графіки під час війни.....113
<i>Любимцева О.</i>	Нематеріальні чинники живописних робіт і їх вплив на вартість творів114
<i>Солодовніков І.</i>	Атрибуція предметів металопластики часів скіфської доби116

проектами, наприклад: «Губи Томаса», «Ритм нуль», «Енергія спокою» й інші. Поціновувачі творчості мисткині в один голос говорять про геніальність її дійств, а критики не втомлюються знаходити все більше причин звинуватити Марину в показовості й награному аскетизмі через, часом, вкрай тонку межу між життям і смертю в її перформансах, при чому як фізичну форму цих понять, так і ментальну через фактично знівеченість прекрасного.

Аналізуючи творчість Абрамович, ми можемо знайти елементи потворного майже в кожному її проекті. Наприклад, візьмемо до уваги один із гучних перформансів Марини «Балканське бароко». Перформанс 1997 року присвячений пам'яті загиблих в Югославії (або загиблій Югославії). Абрамович протягом кількох днів по 6 годин на добу мила закривавлені кістки на очах публіки. Іноді під час перформансу вона розповідала про Белград і про те, що вона ніколи не каже, що родом із Сербії, вона з тієї країни, якої більше немає. Перформанс отримав «Золотого Лева» на 47-й венеціанській бієнале. Або ж 1974 рік, галерея Морра, Неаполь – перформанс «Ритм нуль». На столі Абрамович викладає 72 предмети, серед яких були троянда, ніж, заряджений пістолет, ножиці, хлист, ліхтарик, виноград, хліб, яблука, чорний капелюх. Будь-який з цих предметів можна було використовувати як для того, щоб принести задоволення Абрамович, яка стояла там же нерухомо, так і для того, щоб зробити їй боляче. Зрозуміло, були й предмети для нейтральних цілей, але ці предмети залишалися поза увагою публіки. Як тільки народ зрозумів, що він може розпоряджатися розкладеними речами безкарно, він втратив над собою контроль і виявив справжню дику маску. Опис цього перформансу часто цитується за часів суспільних катаклізмів, пов'язаних із силою та впливом натовпу. Усі 6 годин Абрамович стояла і не чинила жодного опору, хоча її порізали та мало не застрелили.

Ми можемо бачити, що через елементи потворного видатна художниця намагається передати глядачу головний сенс, який закладається у перформанс. Знівечене тіло як прототип страждань Христа або закривавлені кістки – символ швидкоплинності життя, своєрідний *memento mori* (лат. «Пам'ятай про смерть»). Художні втілення всіх ідей Марини Абрамович так чи інакше торкаються теми потворного і, таким чином, це стає провідним засобом у її творчості. Глядач сприймає її неординарною, сміливою і ґрунтовною, а її проекти мають неабияку славу. Потворність – не про зло та протилежність краси, це про форму трансформації нашої свідомості, сприйняття та розуміння. А отже, у сучасному світі ми маємо навчитися сприймати й розуміти потворне, а не дистанціюватися від нього. Це допоможе відкрити нові грані розуміння себе та світу.

Література

1. On Ugliness. Umberto Eco – Maclehorse, 2011. 455 p.
2. История Средневековья: энциклопедия под редакцией Умберто Эко. Москва : Олма Медиа Групп, 2015. 447 с.
3. Абрамович М. Пройти сквозь стены. Автобиография / Под ред. В. Гендлина. Москва : АСТ, 2019. 344 с.
4. Beardsley M. C. "Order and Disorder". In The Concept of Order, edited by Paul G. Kuntz. Seattle and London : University of Washington Press, 1968.
5. Dickie G. Art and the Aesthetic: An Institutional Analysis. Ithaca, N.-Y. : Cornell University Press, 1974.
6. The Century of Taste: The Philosophical Odyssey of Taste in the Eighteenth Century. Oxford : Oxford University Press, 1996.
7. Etcoff, Nancy. Survival of the Prettiest: The Science of Beauty. New York: Doubleday, 1999.

Несмачний Сергій,

*аспірант Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв,
заступник директора з наукової роботи КЗК «Дніпровський художній музей» ДМР*

ОСОБЛИВОСТІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ СИМВОЛІСТСЬКИХ ТВОРІВ МИХАЙЛА САПОЖНИКОВА В ДНІПРОВСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ МУЗЕЇ

Творчість художника Михайла Сапожникова (1871–1937) посідає особливе місце в історії українського мистецтва 1910–1920-х років ХХ ст. Водночас маємо констатувати, що прізвище майстра та його мистецький доробок майже не відомі поза обмеженим колом вузькопрофільних фахівців-мистецтвознавців, істориків українського образотворчого мистецтва. Очільна частина творчої спадщини М. І. Сапожникова пов'язана з символізмом – важливим філософським і мистецьким напрямом у світовій та вітчизняній культурі межі ХІХ–ХХ століть.

Особливості символістського живопису М. І. Сапожникова висвітлювали нечисленні дослідники, їхніми зусиллями поступово його ім'я було введено до наукового обігу. Інтерес до постаті митця виявляють вітчизняні фахівці як на регіональному рівні (науково-популярні та наукові

статті В. В. Кулічихіна [1], О. М. Світличної [5]), так і на національному (біографічні та мистецькі нариси В. В. Рубан [3] та Л. Д. Соколюк [4] у четвертому та п'ятому томах «Історії українського мистецтва»). Декілька послідовних кроків щодо дослідження, популяризації та актуалізації постаті Михайла Сапожникова і його творчої спадщини здійснили науковці Дніпровського художнього музею, значно активізувавши свою діяльність у другій половині 2010-х років.

Першою важливою подією в означеному контексті можемо вважати розміщення на фасаді музейної будівлі пам'ятної дошки, присвяченої М. І. Сапожникову (урочисте відкриття відбулося 06 жовтня 2016 року на честь 145-ї річниці від дня народження художника). Така особлива увага до постаті митця не випадкова, адже саме Михайло Сапожников був одним з ініціаторів створення в Катеринославі міської картинної галереї (правонаступником якої наразі є Дніпровський художній музей).

Мистецька спадщина художника – понад 250 творів живопису та графіки як монографічної колекції зберігається у фондах Дніпровського художнього музею. Не маючи змоги на цьому етапі присвятити творчості майстра персональну залу, музейні науковці інтегрували низку живописних творів М. І. Сапожникова до основної експозиції. Дев'ять символістських творів стали важливою частиною музейної зали «Модерн. Авангард. Символізм», що була відкрита після тривалої реекспозиції наприкінці травня 2018 року. Введення робіт унікального катеринославського художника до постійної експозиції музею, за задумом кураторів, мало сприяти включенню постаті художника та його мистецького доробку до лінії розвитку вітчизняного образотворчого мистецтва кінця XIX – початку XX ст.

Наступною дією щодо актуалізації творчої спадщини М. І. Сапожникова була презентація двох мультимедійних проєктів: комп'ютерної анімації символістської роботи художника «У затоці», в якій найзагадковіша істота з полотна Михайла Сапожникова поворухнулась і «ожила», а також пісочна анімація, спеціально розроблена для музею за мотивами робіт митця [2]. Представлені мультимедійні атракції з моменту презентації в травні 2019 року стали невід'ємною частиною музейної експозиції, так би мовити, модернізуючи й актуалізуючи мистецький доробок художника засобами новітніх цифрових технологій.

Знаковими в контексті вивчення та популяризації також стали дві мистецькі музейні події, що відбулися навесні 2019 року: презентація видання «Світ символів Михайла Сапожникова» та відкриття виставки «Від Задуму до Втілення. Світ символів Михайла Сапожникова». Видання «Світ символів Михайла Сапожникова» – своєрідний підсумок наукової роботи Володимира Кулічихіна, який протягом тривалого часу збирав матеріали щодо біографії та творчості майстра [1]. У виданні в науково-популярній формі викладено основні факти біографії митця та як ілюстрації розміщені репродукції визначальних живописних і графічних робіт художника. На жаль, передчасна смерть дослідника у 2016 році не дозволила йому побачити працю свого життя у завершеному вигляді. Презентація видання відбувалась одночасно з вернісажем «Від Задуму до Втілення. Світ символів Михайла Сапожникова». Особливістю представленого проєкту стало те, що вибрані твори з двох серій символістських картин було об'єднано з ескізами цих робіт, натурними замальовками та етюдами. Цікавим доповненням експозиційних блоків виставки стали «сторінки» з книги В. В. Кулічихіна – смислові «пояснення» до кожної картини та тонко підібрані рядки з поезій відомих авторів «срібної доби». Пропонований на виставці спосіб експонування не лише надав ширше поле для глядацької інтерпретації, а й дозволив досліднику побачити те органічне зерно реалістичного живопису, з якого проростають символістські композиції Михайла Сапожникова.

Безперечно, означені мистецькі заходи та події – перші кроки на шляху усвідомлення й актуалізації творчого доробку видатного художника. Мистецька спадщина М. І. Сапожникова потребує подальшого вивчення як з метою осмислення феномену творчості самого митця, так і в контексті усвідомлення процесів становлення в Україні засад символізму.

Література

1. Кулічихин В. В. Мир символов Михаила Сапожникова. Днепр : Литограф, 2018. 176 с.
2. Ніч музеїв у ДХМ – 2019. *Дніпропетровський художній музей* : офіц. вебсайт. URL: <http://artmuseum.dp.ua/?p=8218> (дата звернення: 16.06.2022).
3. Рубан В. Вплив символізму та модерну. Історія українського мистецтва: У 5-ти т. НАН України ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, голов. ред. Г. Скрипник. Київ, 2006. Т. 4: Мистецтво XIX століття. С. 600–611.
4. Соколюк Л. Мистецтво 1900-х – першої половини 1930-х років. Живопис. Історія українського мистецтва: у 5-ти т. НАН України ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, голов. ред. Г. Скрипник. Київ, 2007. Т. 5: Мистецтво XX століття. С. 64–111.
5. Світлична О. М. Символічна творчість Михайла Сапожникова. *Вісник Харківської державної академії дизайну та мистецтв*. 2008. № 12. С. 129–137.

Наукове видання

**СУЧАСНИЙ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ПРОСТІР:
КРЕАТИВНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ**

Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції

*Редактори: С. Б. Дегтярьова, Л. М. Міненко
Верстка та макетування: Л. М. Міненко*

Підп. до друку 20.07.2022. Формат 60х84 ¹/₁₆.
Папір друк. апарат. Друк офсетний. Обл.-видав. арк..17,09
Умов. друк. арк. 11,28. Зам. . Тираж 100.

Видавець і виготовлювач
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
01015, м. Київ, вул. Лаврська, 9.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
ДК № 3953 від 12.01.2011.